

Η μετάβαση από την αποικιοκρατία στην ισοπολιτεία δεν ήταν ίδια παντού. Αλλού, όπως στην Ινδία, αρκούσε κάποια ηγετική μορφή σαν τον Μαχάτμα Γκάντι με τους πολύχρονους πολιτικούς αγώνες του. Αλλού, μίλησαν τα όπλα του ξεσηκωμού. Σε πάμπολλες περιπτώσεις, την ανεξαρτησία ακολούθησαν ο εμφύλιος πόλεμος και οι αποσχιστικές τάσεις, καθώς, στην Αφρική κυρίως, τα σύνορα είχαν χαραχτεί σε ευθείες γραμμές στους χάρτες, αγνοώντας τις εθνολογικές διαφορές ή ομοιότητες των κατοίκων. Η Βρετανία θέλησε ν' αντικαταστήσει τη μέσω του υπουργείου Αποικιών διοίκηση με μια Κοινοπολιτεία, αυστηρά ελεγχόμενη στην αρχή, πιο χαλαρή στη συνέχεια. Η αντίστοιχη γαλλική εφεύρεση ονομάστηκε Γαλλική Ένωση.

Ήδη, από το 1948 - 49, Ινδία, Πακιστάν και Ισραήλ έδωσαν το σύνθημα για το ξήλωμα της Βρετανικής αυτοκρατορίας. Η πτώση του Ντιέν Μπιέν Φου στα χέρια των Βιετναμέζων του Γκιάπ, στις 7 Μαΐου του 1954, σηματοδότησε την οριστική αποχώρηση των Γάλλων από την Ινδοκίνα. Κι έγινε το σύνθημα για να ξεσπάσουν επαναστατικά κινήματα στην Αφρική, με τους Αλγερινούς κορυφή του παγόβουνου. Η Τυνησία έγινε ανεξάρτητη το 1957.

Η ώρα της μαύρης Αφρικής σήμανε στη στροφή της πέμπτης προς την έκτη δεκαετία του αιώνα. Και σήμανε ηχηρά με τις μαζικές αποσκιρτήσεις του Νοεμβρίου του 1958: Στις 28 του μήνα, η Μαυριτανία έγινε αυτόνομη δημοκρατία μέσα στα πλαίσια της Γαλλικής Ένωσης. Μαζί της αυτονομήθηκαν και οι πρώην γαλλικές αποικίες Γαλλικό Κονγκό, Τσαντ, Μαλί, Γκαμπόν και Σενεγάλη. Ακολούθησαν Κεντρική Αφρική, Νιγηρία, Δαχομή, Ακτή Ελεφαντοστού και Άνω Βόλτα. Η έκρηξη όμως σημειώθηκε στο δεύτερο εξάμηνο του 1960 με «θύματα» και τη Βρετανία και τη Γαλλία:

Στις 26 Ιουνίου, ανεξαρτητοποιήθηκε η Βρετανική Σομαλία και, πέντε μέρες μετά, ενώθηκε με την πρώην Ιταλική Σομαλία για να σχηματιστεί η Δημοκρατία της Σομαλίας.

Στις 30 Ιουνίου, η Δημοκρατία του Κονγκό κέρδισε την ανεξαρτησία της από το Βέλγιο. Θα ακολουθούσε ένας μακρύς και αιματηρός εμφύλιος πόλεμος αλλά και η απόσχιση της επαρχίας της Κατάγκα, ενώ οι δυνάμεις του ΟΗΕ θα αναλάμβαναν τον ρόλο του χωροφύλακα στην πολύπαθη χώρα. Πρωταγωνιστές του δράματος ο πρόεδρος Καζαβούμπου, ο πρωθυπουργός Λουμούμπα και ο στρατηγός Μομπούτου, ενώ στην αποσχισμένη επαρχία εμφανίστηκε το άστρο του Τσόμπε. Τίποτα δεν πήγε καλά για κανέναν.

Την 1η Ιουλίου δημιουργήθηκε η δημοκρατία της Γκάνα, με πρώτο της πρόεδρο τον Κγουάμε Νκρούμαχ.

Την 1η Αυγούστου, η πρώην γαλλική αποικία της Δαχομέης διακήρυξε την ανεξαρτησία της ως δημοκρατία του Μπένιν. Ακολούθησαν, στις 5 του μήνα ο Άνω Βόλτα, στις 11 το Τσαντ και στις 15 η Δημοκρατία του Κονγκό που ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος στα πλαίσια της Γαλλικής Ένωσης.

Μεσολάβησε στις 16 Αυγούστου η τυπική ανακήρυξη της Κύπρου ως ανεξάρτητης Δημοκρατίας με πρώτο πρόεδρο τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Στις 21, απελευθερώθηκε από τους Άγγλους, μετά από περιορισμό εννέα χρόνων, ο Γιόμο Κενυάτα, ηγέτης του εθνικού μετώπου των Μάου Μάου και μετέπειτα πρόεδρος της Δημοκρατίας της Κένυας ως τον θάνατό του στις 22 Αυγούστου του 1978.

Στις 22 Σεπτεμβρίου, ήρθε και για το Μαλί η σειρά να κερδίσει την ανεξαρτησία του από την Γαλλία. Ο χορός έκλεισε στις 28 Νοεμβρίου, όταν η Μαυριτανία ανεξαρτητοποιήθηκε πλήρως.

Οι μαζικές ανεξαρτητοποιήσεις από τον βρετανικό λέοντα ξεκίνησαν το 1961:

Στις 27 Απριλίου, η Σιέρα Λεόνε κέρδισε την ανεξαρτησία της παραμένοντας μέσα στα πλαίσια της Κοινοπολιτείας, ενώ η Βουλή πραγματοποίησε την πρώτη της συνεδρία με τον Σερ Μίλτον Μαργκάι πρωθυπουργό. Λίγο αργότερα, προέκυψε το σουλτανάτο του Κουβέιτ. Στις 9 Δεκεμβρίου, ανεξαρτητοποιήθηκε η Τανγκανίκα μέσα στα πλαίσια της Κοινοπολιτείας και πρωθυπουργός της έγινε ο Ιούλιος Νιερέρε. Έναν χρόνο μετά, η χώρα ανακηρύχθηκε δημοκρατία.

Στις 12 Μαΐου του 1962, η Γαλλία και τα γαλλόφωνα κράτη της Δυτικής Αφρικής (πρώην αποικίες) υπέγραψαν συμφωνία για την δημιουργία Δυτικοαφρικανικής Νομισματικής Ένωσης. Την 1η Ιουλίου, ανεξαρτητοποιήθηκαν το βασίλειο του Μπουρούντι και η δημοκρατία της Ρουάντα.

Στο μεταξύ, η Αλγερία σπαρασσόταν με το αίμα της επανάστασης να ρέει. Για εκεί, η απόφαση ήταν δύσκολη, καθώς η Αλγερία δεν θεωρείτο αποικία αλλά προέκταση, επαρχία της Γαλλίας. Η διαμάχη οδηγούσε σε εμφύλιο πόλεμο και τους ίδιους τους Γάλλους, ενώ η εθνικιστική ακροδεξιά οργάνωση ΟΑΣ δυναμίτιζε την πολιτική ζωή της μητρόπολης. Παρ' όλ' αυτά, στις 3 Ιουλίου του 1962, ο πρόεδρος της Γαλλίας, Κάρολος ντε Γκολ, ανακήρυξε την Αλγερία ανεξάρτητη. Ήταν γαλλική από το 1830. Τον ίδιο μήνα (Ιούλιος 1962) την ηγεσία της χώρας ανέλαμβανε ο μαρξιστής Μπεν Μπελά με σύμβουλό του τον δικό μας διεθνή επαναστάτη Πάμπλο. Θα κρατούσε ως το 1965.

Στις 6 Αυγούστου του 1962 και μετά από 300 χρόνια βρετανικής κυριαρχίας, ανεξαρτητοποιήθηκε και η Τζαμάικα. Την ακολούθησε, στις 9 Οκτωβρίου, η Ουγκάντα. Αυτή, μετά από σχεδόν 70 χρόνια βρετανικής κυριαρχίας.

Στο πρώην αγγλικό προτεκτοράτο του Άντεν, δημιουργήθηκε (1967), η δημοκρατία της Νότιας Υεμένης. Το 1971, επτά εμίρηδες της Ακτής των Πειρατών συνέπηξαν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Ανεξάρτητα είναι το σείχάτο του Κατάρ, το σουλτανάτο του Ομάν κ.λπ. Η σαλαμοποίηση των Αράβων και το άφθονο πετρέλαιο στο υπέδαφος της Αραβίας βασανίζουν ακόμη την οικουμένη.

1960: ΤΟ ΦΙΛΜ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Ιανουάριος:

Σκοτώθηκε στις 4 του μήνα σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα ο Γάλλος υπαρξιστής συγγραφέας, Αλμπέρ Καμί. Τα πιο διάσημα έργα του είναι ο «Ξένος» και η «Πανούκλα». Το 1957 κέρδισε το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας. Είχε γεννηθεί στην Αλγερία το 1903. Δυο άλλοι Γάλλοι, οι εξερευνητές Ογκίστ και Ζακ Πικάρ κατέβηκαν στις 23 του μήνα με το βαθυσκάφος «Τριέστη» στην τάφρο Γκουάμ, στον Ειρηνικό ωκεανό, σε βάθος 10.916

μέτρων (35.810 πόδια) κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Φεβρουάριος:

Μετά τις ΗΠΑ, τη Σοβιετική Ένωση και τη Βρετανία, η Γαλλία έγινε η τέταρτη δύναμη στον κόσμο που απέκτησε ατομική βόμβα. Δοκιμάστηκε για πρώτη φορά με επιτυχία στις 13 του μήνα στην έρημο Σαχάρα. Ο Κάρολος ντε Γκολ διακήρυξε ότι η χώρα του θέλει φίλους και συμμάχους αλλά δεν χρειάζεται προστάτες. Η αμερικανική απάντηση ήρθε στις 16 του μήνα με το πυρηνικό υποβρύχιο «Τρίτων» να ξεκινά για τον γύρο του κόσμου κάτω από τη θάλασσα.

Μάρτιος:

Περίπου 70 άτομα σκοτώθηκαν και περισσότερα από 180 τραυματίστηκαν στις 21 του μήνα, όταν η νοτιοαφρικανική αστυνομία άνοιξε πυρ εναντίον ειρηνικής διαδήλωσης μαύρων στο Τράνσβααλ. Ακολούθησε στις 31 η εκτέλεση τεσσάρων μαύρων, ενώ άλλοι 300 καταδικάστηκαν σε φυλάκιση. Τον επόμενο μήνα και σε μια μόνο επιδρομή της αστυνομίας, συνελήφθησαν άλλοι 1.500.

Απρίλιος:

Μετά το διαστημόπλοιο «Παϊονίρ 4» που οι Αμερικανοί έστειλαν τον περασμένο μήνα με

προορισμό σε μερικά χρόνια να μπει σε τροχιά γύρω από τον Ήλιο, από το ακρωτήριο Κανάβεραλ εκτοξεύτηκε την Πρωταπριλιά και ο τεχνητός δορυφόρος «Τύρος 1», ο πρώτος αμερικανικός που θα έχει πρακτική σημασία: Είναι μετεωρολογικός και προς το παρόν μεταδίδει εικόνες καλυμμένες με σύννεφα.

Μάιος:

Την Πρωτομαγιά καταρρίφθηκε από τους Σοβιετικούς το αμερικανικό κατασκοπευτικό αεροπλάνο U - 2 με πιλότο τον Γκάρι Πάουερς, ο οποίος στις 19 Αυγούστου καταδικάστηκε σε φυλάκιση δέκα χρόνων για κατασκοπεία αλλά έμεινε στη φυλακή ως τον Φεβρουάριο του 1962. Στις 23, Ισραηλινοί πράκτορες εντόπισαν στην Αργεντινή και απήγαγαν τον εγκληματία πολέμου Άντολφ Άιχμαν, ναζί «δήμιος» των Εβραίων. Στις 27, στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία ανέτρεψε την κυβέρνηση του Αντνάν Μεντερές. Σχηματίστηκε Εθνική Επιτροπή Ενότητας υπό τον στρατηγό Γκιουρσέλ, ο οποίος ανακηρύχθηκε αρχηγός του κράτους. Μέσα στη γενική σύγχυση, στις 9 του μήνα, οι Ηνωμένες Πολιτείες έγιναν η πρώτη χώρα που επέτρεψε τη νόμιμη χρήση του αντισυλληπτικού χαπιού.

Ιούνιος:

Στα πλαίσια συμφωνίας μεταξύ Κούβας και Σοβιετικής Ένωσης ότι η ζάχαρη της πρώτης θα ανταλλάσσεται με το πετρέλαιο της δεύτερης, έφτασαν στο Σαντιάγκο της Κούβας τα πρώτα φορτία ρωσικού πετρελαίου. Η Τεξάκο, όμως, αρνήθηκε να τα διυλίσει στο εκεί διυλιστήριό της, οπότε ο Φιντέλ Κάστρο διέταξε τον στρατό να καταλάβει τις εγκαταστάσεις. Οι ΗΠΑ διαμαρτυρήθηκαν αλλά ο Κουβανός ηγέτης απάντησε ότι η χώρα του είναι υποχρεωμένη να αμυνθεί στην από την Αμερική με νόμο επιχειρούμενη μείωση των εισαγωγών κουβανέζικης ζάχαρης. Οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες επιδεινώνονται συνεχώς.

Ιούλιος

Σε λόγο του, στις 9 του μήνα, ο ηγέτης της Σοβιετικής Ένωσης Νικήτα Χρουστσόφ, προειδοποίησε τις ΗΠΑ να μην εισβάλουν στην Κούβα, δηλώνοντας ότι οι σοβιετικές δυνάμεις θα στηρίξουν το λαό της. Ταυτόχρονα, ανακοίνωσε ότι η Σοβιετική Ένωση θα απορροφήσει την αξίας 92,5 εκατομμυρίων δολαρίων κουβανέζικη ζάχαρη που οι Ηνωμένες Πολιτείες περιέκοψαν από τις εισαγωγές τους. Ο πρόεδρος Ντουάιτ Αϊζενχάουερ απάντησε στις 20 του μήνα διατάσσοντας να εκτελεστεί η πρώτη εκτόξευση πυραύλου πολάρης (με δυνατότητα πυρηνικής κεφαλής) από υποβρύχιο.

Αύγουστος:

Εκτοξεύτηκαν στο διάστημα στις 20 του μήνα με τον σοβιετικό δορυφόρο Σπούτνικ 5, οι σκυλίτσες Στρέλκα και Μπέλκα. Μπήκαν σε κανονική τροχιά και ξαναγύρισαν σώες και αβλαβείς. Λίγους μήνες αργότερα, η Στρέλκα απέκτησε πέντε σκυλάκια, ένα από τα οποία στάλθηκε δώρο στον νέο πρόεδρο των ΗΠΑ. Επί γης, στους Ολυμπιακούς της Ρώμης, η Ελλάδα κέρδισε χρυσό μετάλλιο στην ιστιοπλοΐα, με ολυμπιονίκη τον διάδοχο Κωνσταντίνο.

Σεπτέμβριος

Ο υποψήφιος των Ρεπουμπλικάνων και αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, Ρίτσαρντ Νίξον, και ο υποψήφιος των δημοκρατικών, γερουσιαστής Τζον Φ. Κένεντι, πραγματοποίησαν στις 26 του μήνα το πρώτο στον κόσμο «ντιμπέιτ» (μονομαχία απαντήσεων παρουσία κοινού) ανάμεσα σε υποψηφίους, για την προεδρία της χώρας. Μεταδόθηκε από την τηλεόραση σε όλο τον κόσμο. Στις 8 Νοεμβρίου, ο Κένεντι εκλέχτηκε πρόεδρος.

Οκτώ βριος:

Ανακοινώθηκε στις 22 του μήνα ότι αποχωρούν από το Εθνικό θέατρο τα ιερά τέρατα Αλέξης Μινωτής και Κατίνα Παξινού. Μετά το πρώτο σοκ, ο καλλιτεχνικός κόσμος ερμήνευσε την κίνηση ως ευκαιρία να γίνει σε βάθος ανανέωση της ελληνικής κρατικής σκηνής.

Νοέμβριος:

Πέθανε στις 16 του μήνα ο βραβευμένος με Όσκαρ Αμερικανός ηθοποιός, Κλαρκ Γκέιμπλ. Έγινε πασίγνωστος με τον ρόλο του Ρετ Μπάτλερ στην ταινία «Όσα παίρνει ο άνεμος» και είχε μόλις τελειώσει την κινηματογράφηση των «Αταίριαστων» με την Μέριλιν Μονρόε.

Δεκέμβριος

Στις 14 του μήνα, υπογράφηκε στο Παρίσι η συνθήκη με την οποία δημιουργήθηκε ο Οργανισμός για την Οικονομική Ανάπτυξη και Συνεργασία (ΟΟΣΑ). Ξεκίνησε να λειτουργεί τον Σεπτέμβριο του 1961.

(Έθνος της Κυριακής, 10.10.1999) (τελευταία επεξεργασία, 28.6.2009)